

TOSHKENT IRRIGATSIYA VA QISHLOQ
XO'JALIGINI MEXANIZATSIYALASH
MUHANDISLARI INSTITUTI

FAN:

YER TUZISHNI LOYIHALASH

MAVZU

11

**MAVZU: «Лойиҳаларни
расмийлаштириш, ҳужжатларни бериш ва
амалга ошириш.»**

Khafizova Zulfiya
Kholmuratovna

Yerdan foydalanish kafedrası
katta o'qituvchisi

Маърузани ўтиш технологияси модели

Вақт 2 соат	Талабалар 120
<i>Ўқув машғулоти шакли</i>	Кўргазмали маъруза
<i>режаси</i>	Режа 1.Муаллифлик назоратининг вазифалари. 2.Ер тузиш хизмати
<i>Ўқув машғулот мақсади</i>	1.Муаллифлик назоратининг вазифалари. 2.Ер тузиш хизмати " тўғрисида умумий тасаввурни шакллантириш
<i>Педагогик вазиятлар.</i> Режа 1.Муаллифлик назоратининг вазифалари. 2.Ер тузиш хизмати тушунтириб берадилар	Режа 1.Муаллифлик назоратининг вазифалари. 2.Ер тузиш хизмати ни тушунтириб берадилар.
<i>Таълим усуллари</i>	маъруза, ақлий ҳужум, мунозара
<i>Таълимни шакллантириш шакли</i>	Оммавий, жамоавий
<i>Таълим воситалари</i>	маъруза матни, компьютер (проектор) слайдлар
<i>Таълим бериш шароити</i>	Техник воситалар билан жиҳозланган хона
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Оғзаки сўров: тезкор сўров

маърузанинг технологик харитаси

Иш босқичлари	Фаолият мазмуни	
	Таълим берувчи	Таълим олувчилар
1 босқич Ўқув машғулотиغا кириш 20 дақиқа	Мавзу номи, мақсади, кутилаётган натижаларни, фойдаланиш мажбуриятлари етказилади. Машғулот кўргазмали маъруза шаклида олиб борилиши маълум қилинади. Мавзу бўйича асосий тушунчаларни, мустақил ишлаш учун адабиётлар рўйхатини айтади. Ақлий ҳужум усули бўйича ушбу мавзу бўйича маълум бўлган тушунчаларни айтишни таклиф этади (1 илова)	Тинглайдилар ва ёзиб оладилар
2 босқич Асосий қисм 50 дақиқа	2.1. Маъруза слайдлар Power Point тартибида намойиш этилади, ҳар бир слайд шарҳланади (2 илова). Жалб қилувчи саволлар берилади. 2.2. Мавзу режаларига хулосалар қилинади. Керакли маълумотларни дафтарда қайд этишлари эслатилади. 2.3. Тезкор сўров ўтказилади. (3 илова)	Тинглайдилар, даф- тарга ёзиб оладилар, саволлар берадилар Асосий тушунчаларни муҳокама қиладилар Талабалар жавоб берадилар
3 босқич Якуний босқич 10 дақиқа	3.1. Мавзу бўйича умумий хулоса қилади. Мавзунинг касбий фаолиятидаги аҳамияти ва ўрнига талабалар эътиборини қаратади. 3.2. Мустақил иш учун топшириқ берилади.	Тинглайдилар Топшириқни ёзиб оладилар

Мавзуни мустақил ўрганиш учун тавсия қилинаётган адабиётлар

Асосий:

1. Аvezбаев С , Волков С.Н. Ер тузишни лойиҳалаш. - Т.: «Янги аср авлоди», 2004. – 786 б.
2. Avezbaev S., Volkov S.N. Yer tuzishni loyihalash. - Т.: “Faylasuflar milliy jamiyati”, 2007. – 470 б.
3. S.Avezbaev, T.Karabayeva. Yer tuzish. - Т.:TDAU, 2005. – 305 б.
4. Землеустроительное проектирование. Под.ред. проф. С.Н.Волкова. - М.: «Колос», 1997. – 608 б.

Қўшимча:

1. Ўзбекистон Республикасининг Ер кодекси ва қишлоқ хўжалигига оид қонунлар ва қонун ости ҳужжатлари.
2. [www. Ziyo. net](http://www.Ziyo.net)
3. [http:www. guz. Ru](http://www.guz.Ru)

- ▶ 11-МАВЗУ:.. ЛОЙИҲАЛАРНИ РАСМИЙЛАШТИРИШ, ХУЖЖАТЛАРНИ БЕРИШ ВА АМАЛГА ОШИРИШАМАЛГА ОШИРИШ УСТИДАН МУАЛЛИФЛИК НАЗОРАТИНИ ЎТКАЗИШ.

- ▶ Режа:

- ▶ 1. Ер тузиш ҳужжатларни расмийлаштириш ва бериш
- ▶ 2.Муаллифлик назоратининг вазифалари.
- ▶ 3.Ер тузиш хизмати

- ▶ Хўжаликда ички ер тузиш лойиҳаси лойиҳа ташкилотининг техник кенгашидан розилик олинганидан ва белгиланган тартибда келишилганидан кейин корхона раҳбари ёнидаги йиғилишда ёки ишлаб чиқариш мажлисида қишлоқ кенгаши раиси иштирокида кўрилади ва туман (вилоят) ҳокимиятида тасдиқланади.

- ▶ Қатор вазиятларда лойиҳани экологик ёки бошқа экспертизадан ўтказиш белгиланиши мумкин.
- ▶ Белгиланган тартибда кўриб чиқилган ва тасдиқланган лойиҳа жойларга (натурага) кўчирилади. Лойиҳаларни жойларга кўчириш хўжаликларда ички ер тузиш бўйича ҳаракатдаги кўрсатмаларга асосан, зарур геодезик асбоблар ва усуллардан фойдаланиб, амалга оширилади.

- ▶ Жойларда маҳкамланган лойиҳа элементларини қишлоқ хўжалик корхонаси вакиллари, мос далолатномани расмийлаштириб, қабул қилиб олишади.
- ▶ Лойиҳа тасдиқланганидан ва жойларга кўчирилганидан кейин, лойиҳа ҳужжатлари тайёрланади. У икки қисмдан иборат бўлади: ёзма ва чизма.
- ▶ Чизма ҳужжатлар литография усулида тайёрланади. У, одатда, кўп рангли бўлади.

- ▶ Чизма ҳужжатларга қуйидагилар киради:
- ▶ ишлаб чиқариш бўлимлари бўйича лойиҳанинг кўргазмали чизмаси, бир нусхада;
- ▶ фойдаланиш қулайлигини таъминлайдиган, бошланғич ёки кичиклаштирилган масштабдаги бутун қишлоқ хўжалик корхонаси лойиҳасининг кўргазмали чизмаси, бир нусхада;
- ▶ лойиҳанинг кўргазмалаштирилмаган чизмаси, зарур нусхаларда

- ▶ Чизма ҳужжатлар таркибига киритилиши мумкин: ерларнинг қишлоқ хўжалиги учун яроқлилиги харитаси, лойиҳалаш масштабидаги ёки лойиҳа чизмаси катта бўлганда ёки буюрмачи талаби бўйича кичикроқ масштабдаги мазкур хўжаликнинг энг аҳамиятли тадбирлари учун махсус картограммалар (мелиорация, эрозияга қарши ва бошқ.)

- ▶ Хўжаликда ички ер тузиш лойиҳаси чизмаси лойиҳалаш масштабида тайёрланади. Унда кўрсатилади.
- ▶ ери тузилаётган корхона чегаралари ичида жойлашган корхоналарнинг, фермер хўжаликларининг (ишлаб чиқариш уюшмалари бўйича), бошқа мулкдорлар, эгалар, фойдаланувчилар, ижарачилар ерларининг чегаралари;
- ▶ мулкчиликда, эгалик қилишда, фойдаланишда ва ижарада бўлган ерлар чегаралари;

- ▶ қишлоқ хўжалик ерларининг турлари ва чегаралари;
- ▶ хўжаликдаги ички бўлимлар, хўжалик марказлари, йўл тармоқларининг номлари (тартиб рақамлари) ва чегаралари;
- ▶ лойиҳаланаётган мелиорация, табиатни муҳофаза қилиш тадбирлари ва инфратизим объектлари (йўллар, каналлар, ўрмон полосалари, дала шийпонлари ва бошқ.) турлари ва чегаралари;
- ▶ алмашлаб экишлар, пичанзор ва яйловалмашишлар;
- ▶ алмашлаб экиш, пичанзор ва яйловалмашиш далалари, ишчи (суғориш) участкалари, уларнинг тартиб рақамлари ва майдонлари, бошқа зарур маълумотлар.

- ▶ Чизмаларни, хариталарни ва картограммаларни ички ва ташқи расмийлаштириш (безаш) ер тузиш бўйича чизма материалларни расмийлаштириш учун ҳаракатдаги стандартлар бўйича бажарилади

- ▶ Хўжалиқда ички ер тузиш лойиҳасининг ёзма ҳужжатлари қуйидагиларни ўз ичига олади:
- ▶ лойиҳани тузиш учун топшириқ;
- ▶ лойиҳанинг йиғма кўрсаткичлари;
- ▶ ерлар экспликацияси;
- ▶ ер турларини трансформациялаш қайдномаси ва бошқ.;
- ▶ технологик карталар, смета-молия ҳисоб китоблари;
- ▶ йиғма агроиқтисодий ва бошқа ҳисоб-китоблар билан ҳисоблаш-тушунтириш хати;
- ▶ лойиҳани келишиш, кўриб чиқиш ва тасдиқлаш материаллари

- ▶ **Хўжаликда ички ер тузиш
лойиҳаларини амалга ошириш
устидан муаллифлик назорати ер
тузиш ташкилотлари томонидан
муаллифлар ёки қишлоқ хўжалик
органлари ва маҳаллий маъмурият
ташаббуси бўйича ўтказилади.**

2. Муаллифлик назорати қуйидагиларни ўз ичига олади:

**жойларга кўчирилган лойиҳа
элементларининг сақланишини, ерлардан
фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш
шароитлари ва тартибини даврий
текшириб туриш**

давоми

лойиҳани амалга
ошириш
режаларининг
бажарилиши
тўлалиги ва
аниқлигини
кузатиш

хўжаликка лойиҳани
ўзлаштиришда амалий
ёрдам кўрсатиш.

- ▶ Муаллифлик назорати даврида лойиҳанинг самарадорлиги, ижобий томонлари ва уни амалга оширишдаги камчиликлар аниқланади, зарурат туғилганда ишланган лойиҳавий ечимларга тузатиш ва аниқлик киритиш бўйича таклифлар тайёрланади.

Назорат бўйича ишларда, энг аввало,
лойиҳа муаллифлари

ер
тузувчи

Агроном

иқтисодчи

- ▶ **Зурур ҳолларда бошқа мутахассислар: тупроқшунослар, гидротехниклар, ўрмонмелиораторлари жалб этилади. Назорат хўжалик мутахассислари - агрономлар, бригадирлар, ерларни ўзлаштиришда, қурилишда эса - пудратчи ташкилотлар вакиллари иштирокида ўтказилади.**

давоми

**Муаллифлик назоратида, албатта,
жойларда изланишлар ўтказилади.**

давоми

**Лойиҳада кўзланган
тадбирларнинг амалга
оширилаётган тадбирларга мос
келмаслиги сабаблари
аниқланади.**

давоми

Лойиҳадан оғишларни, ишларни бажариш технологияларидаги ва ердан фойдаланишдаги хатоларни тузатиш бўйича таклифлар ишланади

**Олинган натижалар бўйича муаллифлик
назорати материаллари
расмийлаштирилади, улардан 4
нусхадаги жилдлар тайёрланади.**

ДАВОМИ

Муаллифлик назорати материаллари маҳаллий маъмуриятда ер эгалари, ердан фойдаланувчилар ва лойиҳа ташкилотлари иштирокида кўриб чиқилади.

2. Ер тузиш хизмати.

Ер тузиш хизмати кўрсатишни ўтказиш тартибини ва унга кирадиган ишлар таркибини қишлоқ хўжалик корхонаси ва лойиҳа ташкилоти биргаликда белгилайди.

ДАВОМИ

Ер тузиш хизматини кўрсатиш, одатда, хўжаликда ички ер тузиш лойиҳаси тасдиқланган вақтдан бошлаб, қишлоқ хўжалик корхонаси ва лойиҳа ташкилоти орасида шартномага асосан доимий тарзда ўтказилади.

Ер тузиш хизматини кўрсатиш бўйича ишлар таркибига қуйидагилар киради

қишлоқ хўжалик корхоналари, хўжаликда ички бўлимлар, фермер хўжаликлари мутахассисларига лойиҳаларни амалга ошириш ва ерлардан оқилона фойдаланиш

ДАВОМИ

уларни муҳофаза қилиш масалалари бўйича, уларга илғор тажрибалар, бу соҳадаги фаннинг охириги ютуқлари тўғрисидаги ва уларни жорий этиш бўйича тавсияларни қўшиб, маслаҳат бериш;

ДАВОМИ

лойиҳа ташкилоти ва қишлоқ хўжалик
корхонаси биргаликда қишлоқ
хўжалик корхонасининг ижтимоий-
иқтисодий ривожланиш режаларини,
хўжалик юритиш, деҳқончилик
тизимларини ишлаш

**қишлоқ хўжалик корхонасига, фермер
хўжалигига ҳар хил иқтисодий масалаларни
ечишда ер баҳолаш ишлари натижаларидан
фойдаланиш;**

ДАВОМИ

пичанзор ва яйловалмашишларни
жорий этишда ва улардан
фойдаланишни ташкил этишда

далалар тарихи китобини, ишчи
участкалар паспортларини, ер
кадастри китобини ва ерларнинг
график ҳисобини юритишда;

**бу лойиҳаларни экспертизадан ўтказишда ҳамда
мелиорацияланган ерларни фойдаланишга қабул қилишда
ёрдам кўрсатиш**

**қишлоқ хўжалик корхонасининг ёки фермер
хўжалигининг ерларини ноқишлоқ хўжалик мақсадлари
ҳамда хўжаликдаги ички қурилишлар учун ажратиш
билан боғлиқ масалаларни кўриб чиқиш**

**ерларни мелиоратив ва табиатни муҳофазалаш бўйича
яхшилашнинг ишчи лойиҳаларини тузиш учун
топшириқлар тайёрлаш**

**хўжаликда ички ер тузиш лойиҳасига жорий
ўзгаришлар ва аниқликлар киритиш**

ДАВОМИ

гумуснинг ўзгариши, тупроқларнинг унумдор қатламини йўқотиш бўйича зарур ҳисоблашларни ва зарур дала изланишларини ва аналитик ишларни ўтказиш билан тупроқлар унумдорлиги ўзгаришини назорат этиш

ДАВОМИ

**зарур харита материалларини
тайёрлаш**

**ҳар хил хўжалик участкаларининг жойларда
йўқолган чегараларини тиклаш;
ер тузиш лойиҳасига аниқлик киритишда
ўзгарган чегараларни жойларга кўчириш.**

БЛИЦ СУРОВЛАРИ

- ▶ Хўжаликда ички ер тузиш лойиҳаси қаерда кўриб чиқилади ва ким томонидан тасдиқланади?
- ▶ Лойиҳа ҳужжатларининг чизма ва ёзма қисмлари ўз ичига нималарни олади?
- ▶ Лойиҳанинг лойиҳавий чизмаси ва ҳисоб-тушунтириш хати (баённомаси) қандай расмийлаштирилади?
- ▶ Тайёрланган лойиҳа ҳужжатлари кимга берилади?
- ▶ Хўжаликда ички ер тузиш лойиҳаси қандай амалга оширилади?
- ▶ Муаллифлик назорати нима ва ким уни амалга оширади?
- ▶ Қишлоқ хўжалик корхонасига ер тузиш хизмати кўрсатишнинг мазмуни нималардан иборат?

TOSHKENT IRRIGATSIYA VA QISHLOQ
XO'JALIGINI MEXANIZATSIYALASH
MUHANDISLARI INSTITUTI

E'TIBORINGIZ UCHUN RAHMAT!

YER RESURSLARINI
BOSHQARISH FAKULTETI

Khafizova Zulfiya
Kholmuratovna

Yerdan foydalanish
kafedrasida katta
o'qituvchisi

+ 998 71 237 1993

z.khafizova@tiame.uz

@zulfiyaxafizova